

Het Nieuwe Strijkkwartet · seizoen 2012 - 2013

DEN HAAG · NIEUWE KERK

7 oktober · *Klassiek, jazz, pop, rock: vervagende grenzen*

11 november · *Ghost Opera-NL*

3 maart · *Schönberg breekt uit!*

12 mei · *Nieuwe noten met een exotisch karakter*

Het Nieuwe Strijkkwartet 2012-2013

1. *Klassiek, jazz, pop, rock: vervagende grenzen*

pagina 5

zondag 7 oktober 2012 · 14.30 uur

DoelenKwartet

Gerard Bouwhuis piano

Marijn Padding Short histories on nothing

Marijn Padding Laid back

Marijn Padding Things that fall apart

Thomas Adès The four quarters

Mark-Anthony Turnage Twisted blues with twisted ballad

2. *Ghost Opera-NL*

11

zondag 11 november 2012 · 14.30 uur

Ragazze Kwartet

Linling Yu pipa

Mayke Nas In & Out

Reza Namavar De Maasegel

Maurice Horsthuis Rags for Ragazze: Rag one, zuchtmeisjes

Tan Dun Ghost Opera

3. *Schönberg breekt uit!*

17

zondag 3 maart 2013 · 14.30 uur

DoelenKwartet

Claron McFadden sopraan

Anton Webern Langsamer Satz

Wolfgang Rihm Akt und Tag

Arnold Schönberg Strijkkwartet nr.2

4. *Nieuwe noten met een exotisch karakter*

23

zondag 12 mei 2013 · 14.30 uur

DoelenKwartet

Philemon Mukarno Eluney

Calliope Tsoupaki Groeibriljant

Robert Zuidam Strijkkwartet

Welkom bij het DoelenKwartet en het Ragazze Kwartet

Den Haag · oktober 2012

Toen Frank de Groot en ik twee jaar geleden in Basel een bezoek brachten aan de oude primarius van het roemruchte LaSalle Quartet, Walter Levin, begon hij vrijwel meteen te vertellen over een boek waarin hij de laatste tijd met intens plezier las: *Stolen time, the history of Tempo Rubato*, geschreven door Richard Hudson (Clarendon-press Oxford). Hij prees het om de inzichten die het hem ook na zijn lange loopbaan nog gaf. Inzichten die hij goed met zijn leerlingen kon delen en toepassen op de muziek die ze speelden. Alleen al de titel maakt nieuwsgierig naar het boek en nodigt uit tot reflectie.

Een van de mooiste Italiaanse muziektermen is inderdaad *tempo rubato*, gestolen of geroofde tijd. De term werd in de eerste helft van de 18de eeuw geïntroduceerd om de vrijheid van de melodie ten opzichte van de begeleiding aan te duiden. De maat diende strikt door te gaan en de door de melodie subtiel van de ene tel gestolen tijd werd even subtiel weer teruggegeven aan de andere. Zo kreeg de maat nog meer *schwung* door de vrijheid die ze de melodie gunde. Later – in de Romantiek – hield de maat het niet meer vol om afzijdig te blijven van het rubato. Het past niet in de Romantiek om gelaten toe te kijken.

Als het dan de musici lukt om heel fijngevoelig de tijd te roven, dan vergeten we de tijd, dan naderen we de eeuwigheid doordat de tijd gestolen is.

Dat is de functie van muziek, dat zij ons uitilt boven het normaal verstrijken van de tijd, dat zij ons een glimp van de eeuwigheid laat opvangen, dat zij adem in het leven brengt. Zo worden we door het stelen van de tijd meegenomen 'auf Flügeln des Gesanges'.

We ontkomen er niet aan, musici zijn de dieven en rovers van de maatschappij. Maar of dat schadelijk is voor de economie?

Viva il tempo rubato
Viva la musica

Veel luisterplezier,
Hans Woudenberg

Inleiding

‘Het gaat goed met het strijkkwartet’, opende in 1994 Theo Muller, programmeur van zaal De Unie in Rotterdam, zijn festival *Het nieuwe strijkkwartet*. ‘Steeds meer componisten schrijven kwartetten en er komen steeds meer nieuwe ensembles om ze uit te voeren.’ Het DoelenKwartet ontbrak in 1994 nog op Mullers programma. Wel van de partij was het baanbrekende Arditti Quartet alsmede het Schönberg Kwartet (mei 2009 gaf dit Nederlandse kwartet in Den Haag zijn laatste concert).

In ons land vinden strijkkwartetten alweer bijna twee decennia later een beter onthaal op vernieuwde podia in de Randstad en prachtige kleine zalen als die in de Philharmonie Haarlem en Muziekgebouw Frits Philips Eindhoven. De actieradius van het DoelenKwartet is uitgedijd van Rotterdam en Dordrecht naar Amsterdam, Eindhoven en Nijmegen. Buiten onze landsgrenzen strooide het DoelenKwartet ruimhartig met cd-releases. Wolfgang Rihm, de man die de poort dorstte te openen naar de Duitse Romantiek, coachte het DoelenKwartet in zijn *Achtste* en *Vierde Kwartet*, hetgeen de strijkers inspireerde tot de cd-opname voor Cybele Records van vier Rihm-kwartetten (nrs. 1, 4, 8 en 5), geprezen met een ‘10’ in *Luister*. Vergeten uithoeken van de Duitse muziek werden belicht met een warm pleidooi voor alle werken met strijkkwartet van Karl Amadeus Hartmann en Hans Erich Apostel (een discipel van Schönberg en Berg). De inspanningen werden beloond met prijzen als ECHO Klassik, Leopold- en Schallplattenpreis. Britse muziekkenners kozen het DoelenKwartet tot Editor’s Choice van het toonaangevende blad *The Gramophone*. En Britser dan Brits waren vorig seizoen de fraaie uitvoeringen van *On Wenlock Edge* van Vaughan Williams voor tenor en strijkkwartet, door het DoelenKwartet met Ian Bostridge.

‘Innere Emigration’

Kwartetbloed kruipt waar het niet gaan kan. Bij dreigend gevaar trekt het strijkkwartet zijn poten in en gaat het binnenskamers langzaam maar gestaag verder, als een schildpad onder zijn pantser. Componist Karl Amadeus Hartmann presteerde het in de nazi-jaren zonder Hitlers Duitsland te ontvluchten, zijn ‘innere Emigration’. Sjostakovitsj wachtte in de jaren 1948-’53

de dood van Stalin met angst en beven af, bleef stiekem kwartetten componeren en stopte ze behoedzaam in zijn bureaulade. Zijn muziek had de toekomst, Stalin niet. Stockhausen, Boulez, Pousseur, Nono, ze wilden de door de oorlogsmoraal besmette traditie zuiveren, het roer radicaal omgooien en met een schone lei beginnen. Ze dreven in de jaren vijftig het modernisme op de spits, belastten hun musici na de bevrijding paradoxaal genoeg met allerlei geboden en verboden. Tegenwicht boden John Cage en de minimalisten uit Amerika. En vanachter het ijzeren gordijn begonnen componisten als Schnittke en Pärt de boel open te pellen. Ze masseerden het schokbeton van de nieuwe muziek met oude schoonheid. Ze liepen op de val van De Muur vooruit en waren de Perestrojka van Gorbatsjov voor. Twee jaar voor de glasnost lardeerde Alfred Schnittke zijn *Derde Strijkkwartet* met de zestiende-eeuwer Lassus, de *Große Fuge* voor strijkkwartet van Beethoven, citaten van Wagner zelfs. Parallel daaraan begonnen toonaangevende strijkkwartetten de door totalitaire regimes zo geplaagde muziekgeschiedenis te repareren. Het LaSalle Quartet ontsloot de muziek van Zemlinsky, het Schönberg Kwartet brak een lans voor vergeten kwartetten van de door de nazi's vermoorde Tsjech Ervín Schulhoff. Het DoelenKwartet zet die traditie voort door ons de oren te openen voor Hartmann en Apostel.

Seismograaf

Zo blijkt het strijkkwartet telkens een seismograaf van de geschiedenis. Het strijkkwartet als muzikale ruimte waarin de tijd zich verdicht en we ons intiem verbonden voelen met voorbije eeuwen. Het strijkkwartet voedt ons met de geestkracht van de idealisten van weleer én fungeert als wichelroede voor onze eigen tijd. Het tilt ons op, maakt ons lichter, of vermaakt. Het strijkkwartet mag dan de fiere drager zijn van drie eeuwen traditie en vernieuwing, een reuzenschildpad (oud en wijs als genre), van reumatische aandoeningen of artrose is geen sprake. Elk jaar opnieuw hollen duizenden nieuwe schildpadjes met doldriest enthousiasme richting de gigantische oceaan van de traditie. Sommigen halen het en houden repertoire, velen niet. Het DoelenKwartet heeft het tot haar missie gemaakt de jongste strijkkwartetten een kans te geven, ze zo goed mogelijk op weg te helpen en op een zinvolle manier met de traditie te verbinden.

Ongrijpbare magie

Ieder gesprek met musici van het DoelenKwartet onthult een nimmer aflatende fascinatie voor de ongrijpbare magie van de uitvinders van onze muziek. Het wonder van de componist, het blijft voor deze strijkers een onuitputtelijke bron van inspiratie. Nijver en vol elan storten ze zich telkens opnieuw in de hoogst avontuurlijke zoektocht naar de boodschap achter noten, hen soms pas in de laatste weken aangereikt.

Intussen lijkt het strijkkwartet de horde naar de eenentwintigste eeuw met glans te hebben genomen. De Nederlandse Strijkkwartet Academie levert kwartetten als het Ragazze Kwartet. Strijkkwartetten zijn swingende gezelschappen geworden. Het repertoire verbreedt zich. Verstikkende dogma's zijn weggefallen, prachtige verbindingen en kleurrijke contrasten geven de kwartetprogramma's adem. Zelfs de kwartetten van Schönberg en zijn navolgers, Boulez inclusief, winnen door de almaar verdere verfijning van techniek en interpretatie nog elk seizoen terrein. Ze blijken muzikaler dan ooit bevroed, voor ons kwartetliefhebbers pure winst.

Schoonheid als richtsnoer

In deze serie reist u naar China met Tan Dun, u scheert als een meeuw langs Griekse eilanden met hun vurige volksmuziek bij Tsoupanaki of voelt de stille kracht waarmee Philemon Mukarno stelling neemt tegen de onverschilligheid. Het 'anything goes' van het postmodernisme is passé. Al keert het 'l'Art pour l'art' niet weer en kan geen mantra de componisten meer in een keurslijf dwingen; al is het universum verruild voor een multiversum, daarbinnen weten componisten nog steeds hun persoonlijke keuzes te maken, met schoonheid als richtsnoer. Componisten vinden nu hun concentratie in een persoonlijk geloof, elk vanuit een geheel ander perspectief. Met een frisse blik zoals Namavar, Nas en Mukarno of vanuit een brede ervaring zoals Horsthuis, Adès, Turnage, Tsoupanaki en Zuidam. Wij wachten hun scheppingen vol spanning af.

Huib Ramaer

1. Klassiek, jazz, pop, rock: vervagende grenzen

---

zondag 7 oktober 2012 · 14.30 uur

DoelenKwartet

Frank de Groot · viool
Maartje Kraan · viool
Karin Dolman · altviool
Hans Woudenberg · cello

m.m.v. Gerard Bouwhuis · piano

Martijn Padding 1956

Short histories on nothing (2009)
voor pianokwintet

- Part I
- Part II
- Part III

Martijn Padding

Laid back (1997) voor piano solo

Thomas Adès 1971

The four quarters (2011) voor strijkkwartet

- I. Nightfalls
- II. Serenade. Morning dew
- III. Days
- IV. The twenty-fifth hour

pauze

Martijn Padding

Things that fall apart (2012) voor pianokwintet

Mark-Anthony Turnage 1960

Twisted blues with twisted ballad (2008)
voor strijkkwartet

- I. Twisted blues
- II. Funeral blues
- III. Twisted ballad

Klassiek, jazz, pop, rock: vervagende grenzen

Martijn Padding

*Laid back; Things that fall apart;
Short histories on nothing*

Wanneer je Martijn Padding een compositie-opdracht geeft – en dat hebben onderhand heel wat solisten, ensembles en orkesten gedaan – dan kun je op twee dingen vertrouwen: je weet dat je een pakkend, meestal niet van humor gespeend stuk muziek terugkrijgt, en dat de componist tijdens het instuderen met adviezen op je schouder zit, soms als wijze uil, soms als papegaai. Want op zeker spelen doe je bij Padding nooit: altijd zit er iets onverwachts – of zoals hij zelf zegt: ‘iets idioots’ – in zijn muziek. Daarom schrijft hij bij voorkeur ‘op de man’ en werkt hij met de musici samen, zodat het stuk hen bij de eerste uitvoering als een jas gegoten zit.

Een karakteristiek Padding-stuk is *Laid back*, al is het onderhand zo’n vijftien jaar oud. Met dit werk wilde Padding zich revancheren op zijn eerdere, eveneens jazz-geïnspireerde pianostuk *Blend* dat bijna onspeelbaar bleek. *Laid back* speelt dus ‘lekker’, zoals de titel al

aangeeft, maar de stuwende *groove* wordt voortdurend verstoord en onderuitgehaald. Het is een stuk met ‘de timing van Thelonious Monk en de zwevende harmoniek van Debussy’, aldus de componist.

Door de jaren heen is Padding – in de late jaren tachtig componist van nogal compromisloze, graniet-achtige muziek – geleidelijk traditiebewuster gaan schrijven, waardoor zijn eigenheid en hedendaagsheid alleen maar sterker uit de verf kwam. Naast de Vivaldi-achtige concertjes voor diverse bezettingen die hij sinds kort lanceert, toont hij zijn fascinatie voor de klassieke combinatie van piano en

Martijn Padding © Gerit Schreurs

strijkers: een favoriete bezetting bij negentiende-eeuwse componisten, thans bijna uitgestorven.

Short histories on nothing ontstond toen Padding naar Rusland reisde, op tournee met het Moscow Contemporary Music Ensemble. Kon hij ondertussen niet een stuk voor strijkkwartet en piano maken? Het verzoek resulteerde in drie 'verhaaltjes', dagboekachtig, vol vage reisindrukken. Het openingsdeeltje is onmiskenbaar treinachtig, en verwijst indirect ook naar de (Sovjet-)Russische traditie van 'machinemuziek'. Een sfeer 'waar de cellist als een bezopene doorheen zwalkt', aldus Padding. Machines worden kleine, tere mechaniekjes in deel twee en in het slotdeel ontspooit de flitsende dialoog tussen strijkers en piano doordat de laatste nog energiek doorstuitert als de anderen uitgeput zijn en losgaat in boertige hoeperdepoep: koddig, misplaatst en ook wat sneu en tragisch. 'Maar waarom niet?' stelt Padding. 'Waarover gáát muziek nu eigenlijk? Over zichzelf. Over niets.'

Ondertussen had hij wel de smaak te pakken van een bezetting die, zoals hij zegt, 'heel helder is en tevens vol en symfonisch kan uit-

pakken': voor het harmonische potentieel van een piano vormen vier strijkers een evenwichtige partner. Het nieuwe werk, *Things that fall apart*, pakte heel anders uit dan de *Histories*: eendelig, tamelijk ingehouden en met nauw verweven partijen. Padding karakteriseert het als 'een constante herhaling van hetzelfde materiaal, totdat de piano een soort kippen-drift krijgt en eruit breekt: hij moet even wat raars doen. Dat laten die strijkers maar gebeuren, en later herstelt de eenheid zich – schijnbaar. De boel valt uiteindelijk toch uiteen. Vergelijk het met zo'n misstap die je nog niet voelt op de dag zelf, en waarvan je pas een week later scheurende pijn in je rug of je been krijgt.'

Thomas Adès

The four quarters

Het openingsdeel van Thomas Adès' recente (tweede) strijkkwartet is een opeenstapeling van zachte, aangehouden noten zonder vibrato. Een recensent kreeg er een visioen bij van een screensaver. Het geeft maar aan hoe soepel de bijna tweehonderdvijftig jaar oude strijkkwartetbezetting zich naar moderne luistergewoonten voegt.

Thomas Adès leverde in de afgelopen vijftien jaar heel wat muzikale verrassingen af, variërend van satirische opera tot beklemmend, bijna filmisch orkestwerk. Hoe verschillend zijn composities ook zijn, ze geven je vrijwel

Thomas Adès © Brian Voce

altijd het gevoel van een achter je rug dichtklappende val: wat aanvankelijk vriendelijk klinkt kan bizarre vormen aannemen, kalmtte ontpopt zich als nerveuze spanning. Adès' muziek heeft een totaal eigen dramatiek – ook het relatief onderkoelde *Tweede Strijkkwartet*, de langverwachte opvolger van *Arcadiana* (eveneens op het repertoire van het Doelenkwartet).

De titel *The four quarters* verwijst naar vier stadia van een etmaal, beginnend met de nacht. In het tweede deel vertolken pizzicato-noten het vallen van dauwdruppels in de ochtend en priemen weidse, 'open' akkoorden als zonnestrallen door de nevelachtige sfeer. 'Days' is verzadigd van activiteit: een opeenstapeling van rusteloze patronen, culminerend in een 'gezamenlijk moment' waarin de strijkers unisono dezelfde beweging volgen. De intrigerende titel van het slotdeel slaat op een merkwaardig biologisch fenomeen. De klok geeft vierentwintig uren aan, maar correspondeert niet met de aangeboren tijdsyclus van het menselijk lichaam: volgens de interne menselijke klok is een dag vijftientwintig uur lang. Met sardonisch plezier vertaalde Adès dit gegeven in muziek: de kwartetleden krijgen de buitensygnische maatsoort 25/16 voorgeschoteld.

Mark-Anthony Turnage

Twisted blues with twisted ballad

Met de wat jongere Thomas Adès behoort Mark-Anthony Turnage tot 'Britain's hope and glory' op muziekgebied. Beiden hebben een zeer Brits traditiebesef, excelleren in stukken voor klassieke bezettingen en zijn ondertussen hoorbaar beïnvloed door pop en jazz. Tot 2008 had Turnage geen strikkwartet geschreven dat hij met de rest van de wereld wenste te delen; het repertoire voor die bezetting vond hij 'te intimiderend'. De muziekhistorie leert dat die kopschuwheid overwonnen kan worden (Johannes Brahms waagde zich aanvankelijk niet aan symfonieën, uit respect voor Beethoven, en schreef er uiteindelijk vier). En zie: op zijn achtenveertigste durfde Turnage het aan. Maar dan wel met Led Zeppelin als ijkpunt. Als tiener was Turnage meer geïnteresseerd in soul en funk dan in blanke hardrock. Een inhaalslag kwam toen hij vele jaren later de gewezen Led Zeppelin-bassist John Paul Jones leerde kennen, die hem uitnodigde voor het reünieconcert van die band in 2007. Geïmponeerd door deze (gereanimeerde) moderne klassiekers schreef Turnage drie composities, inclusief dit strikkwartet.

Het is een non-stop driedelig werk, beginnend met een variatiespel over de vroege Led Zeppelin-song *Dazed and confused* (de 'Twisted blues') en eindigend met een parafrase over de mega-hit *Stairway to heaven* (de 'Twisted ballad'). Daartussenin geklemd zit de 'Funeral blues', een hommage aan de onlangs gestorven partner van Turnages compositiedocent en mentor Hans Werner Henze. Met een wonderlijke subtiliteit weet Turnage dit 'familiedocumentje' te vervlechten met muziek die – aldus de partituur – 'gemeen en vervormd' gespeeld moet worden.

Michiel Cleij

Tan Dun © Nana Watanabe

2. Ghost Opera-NL

---

zondag 11 november 2012 · 14.30 uur

Ragazze Kwartet

Rosa Arnold · viool

Jeanita Vriens · viool

Annemijn Bergkotte · altviool

Geneviève Verhage · cello

m.m.v. Lingling Yu · pipa

Anthony Heidweiller · eindregie

Patricia Lim · kostuums

Maarten Warmerdam · lichtontwerp

Mayke Nas 1972

In & Out (2012) voor strijkkwartet

Reza Namavar 1980

De Maasegel (2012) voor strijkkwartet

Maurice Horsthuis 1948

Rags for Ragazze: Rag one, zuchtmeisjes
(2012) voor strijkkwartet

Tan Dun 1957

Ghost Opera (1994) voor strijkkwartet,
pipa, water, metaal, steen en papier

- 'Act I. Bach, Monks and Shakespeare Meet in Water'
- 'Act II. Earth Dance'
- 'Act III. Dialogue with *Little Cabbage*'
- 'Act IV. Metal and Stone'
- 'Act V. Song of Paper'

(concert zonder pauze)

Ghost Opera-NL

In dit programma staat Tan Duns *Ghost Opera* voor strijkkwartet en pipa centraal, voorafgegaan door drie werken die hierop zijn geïnspireerd, in opdracht van het Ragazze Kwartet gecomponeerd door Mayke Nas, Reza Namavar en Maurice Horsthuis.

Ghost Opera

Ghost Opera is een muzikale dialoog tussen verschillende tijden, culturen en media. Tan Dun maakt sprongen tussen het verleden, het heden en het onsterfelijke en gebruikt elementen uit de Chinese, Tibetaanse, Engelse en Amerikaanse cultuur. Dit alles heeft hij gegoten in een vorm die een Europees klassiek concert, het Chinese schaduwpoppentheater, volksmuziek, een theatervoorstelling en een sjamanistisch ritueel vermengt.

Bij het componeren van *Ghost Opera* werd Tan Dun geïnspireerd door herinneringen aan de sjamanistische 'Ghost Opera's' die hij in zijn jeugd op het Chinese boerenland had gezien. In deze traditie, die meer dan 4000 jaar oud is, communiceren mensen met geesten uit het verleden, de toekomst en de natuur.

Tan Dun gaat op dezelfde wijze te werk: hij citeert materiaal van Bach (*Prelude in cis* uit *Das Wohltemperierte Klavier*), Shakespeare (tekst uit *The Tempest*) en Chinese volksmuziek (het liedje *Little Cabbage*).

Dat dit werk een prachtige symbiose vormt tussen de oosterse en westerse cultuur wordt duidelijk wanneer Dun het Bach-koraal en het Chinese melodietje op meesterlijke wijze samenvoegt. Dat deze twee melodieën, meer dan tienduizend kilometer verwijderd en tijdperken uit elkaar ontstaan, zo perfect in elkaar passen, levert een buitengewoon bijzonder en ontroerend resultaat.

In de partituur van *Ghost Opera* staan verschillende *mises-en-scène* en het werk dient met een lichtontwerp te worden uitgevoerd. Het beeldende aspect speelt dan ook een belangrijke rol en wordt mede bepaald door een papieren scherm, schaduwen en watergong-bassins. Het bewegen van de uitvoerenden tussen de verschillende posities representeert het heen en weer gaan tussen verschillende tijdperken.

Tan Dun

Tan Dun wordt gezien als een internationaal vooraanstaand componist. Het Holland Festival presenteerde zijn opera's *Marco Polo* en *Tea Opera*, de laatste in een regie van Pierre Audi. De Nederlandse cineast Frank Scheffer maakte een documentaire over hem. Bij het grote publiek is Tan Dun bekend van de filmmuziek die hij schreef voor de films *Crouching Tiger, Hidden Dragon* en *Hero*, waarvoor hij een Grammy en een Oscar ontving.

Dun is geboren in China en raakte daar gefascineerd door de vele rituelen. In 1985 verhuisde hij naar New York, waar hij de westerse gecomponeerde muziek leerde kennen.

De muziek van Tan Dun is opvallend toegankelijk. Weinig dissonanten, warme melodien en een uiterst kleurrijke en fantasievolle orkestratie. Het gebruik van natuurlijke elementen als water en stenen, zoals hij dat als jongere bij rituelen had gezien, krijgt een plaats in zijn werk, dat in toonzetting en thematiek sterk Chinees georiënteerd is.

Tan Dun heeft een sterke band met Nederland en is artist in residence bij het Nederlands Symfonie Orkest.

Drie opdrachtwerken

Het Ragazze Kwartet heeft drie componisten uitgenodigd om met nieuwe werken te reflecteren op *Ghost Opera*. Hoewel *Ghost Opera*, geschreven in 1995, ontegenzeggelijk een hedendaags karakter heeft, is het werk geworteld in de Chinese traditie. Het slaat een brug tussen verschillende culturen en heeft een diepgaande thematiek. De drie opdrachtwerken duren elk vijf minuten en zijn geschreven voor strijkkwartet. Er is bewust gekozen voor alleen kwartetbezetting, zodat het Ragazze Kwartet het werk in haar repertoire kan opnemen. Zo vormen deze een mooi begin van een eigen én eigentijds repertoire.

Elk van deze componisten heeft een eigen signatuur. Reza Namavar is geworteld in de gecomponeerde muziek, Mayke Nas heeft een speelse, soms bijna conceptuele benadering van muziek en Maurice Horsthuis stopt een vleugje jazz in zijn muziek. Ze vullen elkaar aan, zijn elk van een andere generatie en hebben een avontuurlijke, speelse en soms zelfs humoristische inslag gemeen.

Mayke Nas

Typerend voor Mayke Nas is dat haar compositie *In & Out* op conceptuele wijze verwijst naar Tan Duns *Ghost Opera*. Het gegeven van de 'ghost', bij Dun geworteld in eeuwenoude Chinese rituelen en geloven, transformeert Nas

Mayke Nas © Teo Krijgsman

naar een muzikaal gegeven: het kwartet en een schaduwkwartet. Mayke Nas: 'In *In & Out* voor het Ragazze Kwartet verschijnt een schaduwkwartet van vier stemmen als 'ghost', die de vier strijkinstrumenten vergezellen. De strijkers worden vrijwel continu verdubbeld met het zachte meeneuriën van hun eigen stemmen. Aanvankelijk is het stemkwartet bijna letterlijk en welhaast onmerkbaar een schaduwpartij, maar de schaduwpartij gaat onderweg ook een eigen leven leiden.'

Reza Namavar

Bach is een inspiratiebron voor zowel Tan Dun als voor Reza Namavar. In *Ghost Opera* zijn citaten van Bach te horen. Zo direct gaat Namavar niet te werk. Wel is een contrapuntische wijze van componeren een herkenbaar onderdeel van zijn werk geworden. Voor zijn bijdrage aan *Ghost Opera-NL* heeft Reza meer afstand tot Bach genomen. Hij zegt hierover: 'Ik wil het contrapunt zo veel mogelijk isoleren en ook relativeren. De ornamenten uit de Barok wil ik misschien zelfs wel absurdistisch en clownesk maken, wat het Ragazze Kwartet al over mijn titels zei.' Namavar wil het gebruik van bijvoorbeeld ornamenten niet uitbannen, maar naar zijn eigen hand zetten. Dit kan

Reza Namavar © Tobias Allen

betekenen dat ze vrijwel onaangekondigd en abrupt in de muziek opgevoerd worden, ook in een context die totaal niet versierd hoeft te worden als een eenmalige noot of akkoord.

In *Ghost Opera* brengt Dun door het gebruik van water, stenen, metaal en papier een onverwacht klankspectrum in zijn werk.

Namavar streeft hetzelfde doel na, maar dan met *extended techniques*. Namavar: 'Ik richt me vooral op het idiomatische van de strikinstrumenten. Dat wil zeggen dat ik in nauwe samenwerking met de musici van het kwartet de mogelijkheden van hun instrumenten aftast op zoek naar buitenmuzikale geluiden die ik vervolgens in een tonale context plaats.'

Waar Tan Dun klanken van water, stenen en papier oproept om naar de Chinese oudheid te verwijzen, is Namavar meer eigentijds in zijn benadering. Hij noemt Björk als voorbeeld van een zangeres en componiste, die zich door de IJslandse cultuur laat inspireren om tot een zeer hedendaags werk te komen.

Maurice Horsthuis

Maurice Horsthuis begon zijn muzikale carrière als altviolist in geleide improvisatie-ensembles zoals de Instant Composers Pool, het Guus Jansen Septet en het Amsterdam String Trio. Als componist heeft hij zich toegelegd op muziek voor snaarinstrumenten; zijn huidige ensemble Elastic Jargon bestaat uit negen strijkers en elektrische gitaar.

Horsthuis houdt zich in zijn compositie *Rags for Ragazze: Rag one* intensief bezig met de 'seufzer', het zuchtmotief uit de klassieke muziek. En in lijn met *Ghost Opera*, dat zijn vocale momenten kent, zal hier letterlijk gezocht gaan worden: zuchtmeisjes.

Roland Spekle

Maurice Horsthuis

"WEET U HET BANKNUMMER VAN DIT KWARTET ?"

Uw komst naar onze concerten en uw schenking aan de Stichting Het Nieuwe Strijkkwartet op rekeningnummer 19.84.35.657 beschouwen wij als daden van echte vriendschap. Het DoelenKwartet dankt u daarvoor!

3. Schönberg breekt uit!

---

zondag 3 maart 2013 · 14.30 uur

DoelenKwartet

Frank de Groot · viool

Maartje Kraan · viool

Karin Dolman · altviool

Hans Woudenberg · cello

m.m.v. Claron McFadden · sopraan

Anton Webern 1883-1945

Langsamer Satz voor strijkkwartet (1905)

Wolfgang Rihm 1952

Akt und Tag. Twee studies voor sopraan en strijkkwartet (2006)

- Akt 1
  - Akt 2
- tekst: William Blake, Day

pauze

Arnold Schönberg 1874-1951

Strijkkwartet nr.2 opus 10 (1907/08)

- Mäßig (moderato)
  - Sehr rasch
  - Litanei, langsam
  - Entrückung, sehr langsam
- tekst: Stefan George

Schönberg breekt uit!

Voor de ontwikkeling van de muziek na 1900 neemt het in ieder opzicht uitzonderlijke *Tweede Strijkkwartet* van Arnold Schönberg een sleutelpositie in; het is niet overdreven om te stellen dat *Akt und Tag* van Wolfgang Rihm ondenkbaar was zonder Schönbergs radicale vernieuwingen, honderd jaar eerder.

Anton Webern

Langsamer Satz

Nog helemaal binnen de traditionele grenzen van het genre daarentegen speelt zich de *Langsamer Satz* af waarmee Anton Webern zijn greep op het strijkkwartet demonstreerde, tijdens zijn studie bij Schönberg. Twee thema's worden ingebed in een polyfoon vlechtwerk: het eerste in mineur, het tweede in majeure, maar alletwee met een lyrisch, innig karakter. Het laatromantische tonale kader doorbreekt Webern slechts een enkele keer, als expressieve grensoverschrijding van voorbijgaande aard.

Wolfgang Rihm

Akt und Tag

Akt und Tag van Wolfgang Rihm mag als het consequente uitdiepen van de door Schönberg ontgonnen, maar nog steeds ongebruikelijke combinatie van strijkkwartet en sopraan beschouwd worden. Rihm vat het strijkkwartet op als een in wezen eenstemmig instrument, dat hij in *Akt und Tag* een gelijkwaardige dialoog laat aangaan met de menselijke stem. In de 'eerste akte' lijkt het onderscheid tussen vocaal en instrumentaal element door het ontbreken van een tekst compleet te vervagen. Stem en strijkers wisselen elkaar klank-om-klank in een continue, zogenoemde hoketus-beweging af en breiden een kalm harmonisch oppervlak uit. Slechts hier en daar wordt de diepe rust van deze 'notturmo'-stemming verlevendigd door korte motieven of door gezamenlijk ingekleurde lijnen, die door Schönbergs concept van een 'Klangfarbenmelodie' geïnspireerd lijken. De enige grote expressieve ontlading wordt in de instrumenten bijna verstikt door het gebruik van zogenoemde hotel-

dempers, die de strijkersklank sterk vervormen. De korte 'tweede akte' sluit naadloos aan op Akt 1, maar laat op de nacht weldra een magistrale zonsopgang volgen. Met expansieve melodische bogen geeft de sopraan vorm aan de furieuze verzen waarmee William Blake de krijgshaftig gepantserde zon beschrijft. De stem versmelt daarbij met de instrumenten tot adembenemend virtuoze klanken, maar slaat soms ook om in een van ontzag vervuld stamelen, als invulling van de oorspronkelijk woordeloze hoketus-bewegingen uit Akt 1. De laatste woorden, 'raging desires', doen een kort, maar hevig vuurwerk van strijkersfanfares exploderen.

The Sun arises in the East

The Sun arises in the East
Cloth'd in robes of blood and gold
Swords and spears and wrath increast
All round his bosom roll'd,
Crown'd with warlike fires and raging desires

William Blake (1757-1827)

Uit: *Verses and Fragments*

Arnold Schönberg

Tweede Strijkkwartet

Schönbergs *Tweede Strijkkwartet* ontstond in een periode, in 1907/08, waarin de componist een diepe persoonlijke crisis doormaakte. Zijn vrouw, Mathilde Zemlinsky, verliet hem voor Richard Gerstl, de kunstenaar bij wie Schönberg schilderles nam. Schönberg bleef

Mathilde Zemlinsky-Schönberg, geschilderd door Richard Gerstl, vermoedelijk zomer 1907

slechts overeind door zich resoluut in zijn muziek terug te trekken en zich daarin van alles los te maken – zonder dat het *Tweede Strijkkwartet* overigens programmuziek genoemd kan worden. Wel werd het een baanbrekend werk, waarin Schönberg niet alleen uit het tonale harmonische systeem brak, maar ook, door toevoeging van een zangstem in de laatste twee delen, de grenzen van het strijkkwartet verlegde. Toen zijn vrouw toch voor haar gezin koos, pleegde Gerstl in november 1908 zelfmoord. Zes weken later ging het kwartet in première; de partituur draagt de opdracht *Meiner Frau*.

Als tegenwicht tegen alle vernieuwingen hield Schönberg in dit opus 10 vast aan de traditionele vierdelige opbouw van het strijkkwartet. Het eerste deel is nog doortrokken van een laatromantisch-expressieve, melancholieke toon, met een naar Brahms verwijzende verflechting van motieven. Thematisch en tonaal minder grijpbaar is het daaropvolgende scherzo. Het irriteert bovendien met een plotse citaat van het simpele wijsje *O du lieber Augustin*, dat in deze harmonisch geavanceerde context misplaatst lijkt. Schönberg noteerde het liedje, dat hij als tragikomisch ervoer, in de herfst van 1907 in zijn schetsboek. De

volgende regel ervan, 'Alles ist hin', betrok hij ongetwijfeld op zijn persoonlijke situatie, maar achteraf verwijzen deze woorden onvermijdelijk ook naar het eind van drie eeuwen tonaal componeren, dat in dit kwartet verkondigd wordt.

Het langzame deel brengt variaties op een thema, dat door de strijkers voorgesteld wordt en dat herkenbare motieven uit de eerste twee delen resumeert. Wanneer de sopraanstem inzet, benoemt zij de muziek die voorafging: 'tief ist die trauer, die mich umdüstert'. In dit werk is er geen sprake van liederen met bege-

Arnold Schönberg, zelfportret (1908)

leiding van strijkkwartet, maar van kamermuziek waarin stem en strijkers gelijkwaardige partners zijn, terwijl de stem uitdrukking en richting geeft aan het emotionele verloop van de compositie. In 'Litanei' is een lijdend individu op zoek naar verlossing, verwoord in religieuze symbolen als *brot* en *wein*. Tussen 'Litanei' en 'Entrückung' vindt er dan inderdaad een omslag plaats. In de inleiding tot 'Entrückung' slaan de strijkers een nieuwe toon aan: zacht en ijl, koel en open. Het ontstijgen aan al het aardse en aan de zwaarte-kracht (en onuitgesproken ook: Schönbergs persoonlijke en artistieke bevrijding) worden uitgedrukt door het opheffen van de vertrouwde tonale aantrekkingskracht van een grondtoon: 'ich fühle luft von anderem planeten'. Het moet in 1908 een ongehoorde schok geweest zijn, tonen voor het eerst zo vrij, tonaal ongebonden, door de harmonische ruimte te horen zweven. Het versmelten van het individu met de kosmos omschrijft Stefan George uitgerekend als een muzikaal gebeuren: 'Ich löse mich in tönen' ('Ik los op in tonen') – muziek en tekst zijn op wonderbaarlijke wijze één.

Hella Melkert

Litanei

Tief ist die trauer
die mich umdüstert ·
Ein tret ich wieder
Herr! in dein haus.

Lang war die reise ·
matt sind die glieder ·
Leer sind die schreine ·
voll nur die qual.

Durstende zunge
darbt nach dem weine.
Hart war gestritten ·
starr ist mein arm.

Gönne die ruhe
schwankenden schritten ·
Hungrigem gaume
bröckle dein brot!

Schwach ist mein atem
rufend dem traume ·
Hohl sind die hände ·
fiebernd der mund..

Leih deine kühle ·
lösche die brände ·
Tilge das hoffen ·
sende das licht!

Gluten im herzen
lodern noch offen ·
Innerst im grunde
wacht noch ein schrei..

Töte das sehnen ·
schliesse die wunde!

Nimm mir die liebe ·
gieb mir dein glück!

Stefan George (1868-1933)
uit *Der siebente Ring*

Entrückung

Ich fühle luft von anderem planeten.
Mir blassen durch das dunkel die gesichter
Die freundlich eben noch sich zu mir drehen.

Und bäum und wege die ich liebte fahlen
Dass ich sie kaum mehr kenne und Du lichter
Geliebter schatten – rufer meiner qualen –

Bist nun erloschen ganz in tiefern glutten
Um nach dem taumel streitenden getobes
Mit einem frommen schauer anzumuten.

Ich löse mich in tönen · kreisend · webend ·
Ungründigen danks und unbenamten lobes
Dem grossen atem wunschlos mich ergebend.

Mich überfährt ein ungestümes wehen
Im rausch der weihe wo inbrünstige schreie
In staub geworfner beterrinnen flehen:

Dann seh ich wie sich duftige nebel lüpfen
In einer sonnerfüllten klaren freie
Die nur umfängt auf fernsten bergesschlüpfen.

Der boden schüttert weiss und weich wie molke..
Ich steige über schluchten ungeheuer ·
Ich fühle wie ich über lezter wolke

In einem meer kristallinen glanzes schwimme –
Ich bin ein funke nur vom heiligen feuer
Ich bin ein dröhnen nur der heiligen stimme.

Stefan George (1868-1933)
uit *Der siebente Ring*

4. Nieuwe noten met een exotisch karakter

---

zondag 12 mei 2013 · 14.30 uur

DoelenKwartet

Frank de Groot · viool
Maartje Kraan · viool
Karin Dolman · altviool
Hans Woudenberg · cello

Philemon Mukarno 1968

Eluney (2012)

Calliope Tsoupaki 1963

Groeibriljant (2012-2013) voor strijkkwartet

pauze

Robert Zuidam 1964

Strijkkwartet (2013)

Nieuwe noten met een exotisch karakter

In gesprek met Mukarno, Zuidam en Tsoupaki

Het is september 2012 als het kwartet van Philemon Mukarno al op zijn werkenlijst staat: *Eluney* (2013) gecomponeerd voor het Doelen-Kwartet, in opdracht van het Fonds Podiumkunsten. Zijn ideeën zijn dan nog volop in ontwikkeling, ondertussen laaft Mukarno zich aan de nieuwe muziek van zijn collega's uit het internationale veld op de Gaudeamus Muziekweek (Utrecht), op dat moment in volle gang.

Ook de muziekbladen van Rob Zuidam zijn – als ik hem bel vanuit een bus die over de Duitse snelweg raast richting de kunstmanifestatie *DOCUMENTA 13* in Kassel – nog leeg. Alles is nog mogelijk, waar het zijn eerste officiële strijkkwartet binnen een rijk oeuvre betreft. 'Ik weet al wel een beetje wat ik wil', verklaart Zuidam vanuit zijn huis in Vlaanderen. 'Ik wil de homogeniteit van de strijkersklank gebruiken.' Hij noemt het een groot voordeel van het strijkkwartet. 'Over balansproblemen hoef je niet na te denken en vier strijkers hebben een enorme beweeglijkheid.' De traditie

van het genre ervaart hij niet als een molensteen. 'Je kunt de traditie niet ontkennen, maar in principe staat ze los van mijn muziek. Die moet fris van de lever zijn.'

Het strijkkwartet van Calliope Tsoupaki blijkt deel uit te maken van een strijkkwartetserie in Amsterdam waar Tsoupaki een levenslijn doorheen weeft met een 'groeibriljant'. 'Het stuk krijgt zeven delen', legt ze uit, 'twee minuten per deel. Verschillende strijkkwartetten zullen het spelen. Het stuk groeit mee met de serie in Muziekgebouw aan 't IJ. Ik mag niet vooruit denken!', verklaart ze de regels van het spel. Gelaafd door vergezichten over de kobaltblauwe Egeïsche zee is Tsoupaki dan juist teruggekeerd in haar huis te Amsterdam.

Een taak van de luisteraars

Schrijven over nog niet bestaande strijkkwartetten, het lijkt pure speculatie, maar de unieke kans steelse blikken te werpen in de keuken van de componist laten we ons natuurlijk niet ontgaan. Hoe begint zo'n proces? Waar ligt de oorsprong, ontsproten aan een creatief brein en via papier en verbale uitleg tijdens

repetities zijn weg vindend naar de strijkers? In hun interpretatie dringt de muziek, het idee, ten slotte door tot ons binnenoor. En dan? Maken we er vervolgens niet allemaal weer een eigen stuk van in ons hoofd? 'Sterker nog, dat is zelfs een taak van de luisteraars', beaamt Philemon Mukarno als ik hem die laatste vraag voorleg. 'Je vermaken of niet, het staat de luisteraars vrij. Als ik componeer weiger ik aan de luisteraar of het publiek te denken. Ik sluit

me daarvoor af. Anders kan het niet, ben je geen kunstenaar, ben je niet autonoom', zegt hij stellig. 'En dat is eigenlijk ook wel zo heerlijk en bevrijdend.' Waarom zou je het ook proberen, draait Mukarno de kwestie meteen even om. 'Je kunt de luisteraar toch niets afdwingen! Dus als je daar los in bent, dan ben je vrij en hoeft je daar ook niet aan te denken. Zelfs voor wat ik me zélf voorstel bij mijn stukken geldt: dat is mijn interpretatie.'

Philemon Mukarno

Eluney

De titel van Mukarno's strijkkwartet is geïnspireerd door de Tucumán-Indianen, een volk waarmee hij kennismakte tijdens een reis door Argentinië. *Eluney* [spreek uit Elunee] betekent in het Tucumán 'Geschenk van God'. Het staat voor de levensfilosofie van deze indianen uit noordwest-Argentinië. Mukarno: 'Hoe ze met de natuur omgaan. Grond is voor de Tucumán iets wat je niet kunt 'hebben'. De zuurstof in de lucht evenmin. Het begrip materieel bezit is ze vreemd. Hier in Nederland kun je zelfs een stukje maan kopen, terwijl je er nooit kunt komen! Of neem de Amerikanen, die planten er direct hun vlag, in plaats van dat ze gewoon van de maan genieten. Maar de aarde en de kosmos, je kunt ze je niet toe-eigenen. Je wordt geboren, gaat dood en dan verlaat je de aarde weer.'

Mukarno's werken klinken *wie aus einem Guß*. Het is aan zijn eerdere stukken te horen (luister op: soundcloud.com). Principieel vermijdt hij herhalingen in zijn muziek. Zijn strijkkwartet is begin september deels al uitgekristalliseerd. Mukarno: 'Ik maak daarin veel gebruik van boventonen. De tonen die vanzelf opklinken boven een grondtoon volgens de harmonische boventoonreeks, kwinten en tertsen. Dat kan

erg goed met een strijkkwartet. Ik vind dat heel erg mooi.' Op de snaar laat Mukarno pinken van strijkershanden glissandi maken boven door andere vingers ingedrukte snaren. 'Daar speel ik graag mee, dan gaan die boventonen een beetje zweven. Het is erg moeilijk te spelen, maar deze strijkers kunnen dat als de besten!'

Cantus firmus

Het brein van Tsoupaki blijkt zowat te barsten van de ideeën voor strijkkwartet: 'Ze kwamen ook al naar boven tijdens het werk aan mijn compositie voor koor en kanun' [snaarinstrument afgeleid van de citer uit de klassieke oudheid]. Van haar 'groeibriljant' staat begin september nog geen noot op papier. Tsoupaki: 'Maar ik weet al heel veel! Misschien zal ik een thema voor mezelf bedenken, of een basmelodie verzinnen die als een soort *cantus firmus* de muzikale gebeurtenissen bijeen brengt, zoals in een koraalvariatie? Die per keer verandert van karakter?', piekert ze hardop. 'En een symmetrie verzinnen waarbij ik de *cantus firmus* laat terugkeren!', klinkt het enthousiast. In haar hoofd spiegelen zich al de zeven delen, vormt zich direct een boog, gespannen van oktober 2012 tot mei 2013:

‘Het eerste stuk speelt met de laatste, het tweede met de voorlaatste *cantus firmus*, enzovoorts’, legt ze de spiegeling bloot. ‘In het midden [deel 4] moet er dan totale gekte komen, dat moet heel vrij zijn! Een improvisatie die losbarst als een kettingreactie, met octavensprongen!’
‘Ik zou iets willen schrijven dat aanvoelt als

een improvisatie. Muziek die de musici zo goed aanvoelen dat ze zelf hun gang kunnen gaan’, onthult Tsoupaki. ‘Boogjes en aanduidingen voor een specifieke articulatie zul je in mijn strijkkwartet niet vinden.’ De musici knechten met allerlei stringente voorschriften is niet haar stijl. ‘Ik zou liever willen dat het leeft.’

Calliope Tsoupaki

Volksmuziek en barok

In haar *Lucas Passie* (Holland Festival 2008) integreerde ze volksmusici uit Griekenland, Turkije en Syrië op een wijze waar generaties voor haar nog niet van konden dromen. De volksmusici waarmee Tsoupaki samenwerkt, kunnen lezen en schrijven met zowel het westerse notenschrift als de traditionele instrumenten en speelcultuur van hun bakermat. Op het Griekse eiland waar ze in augustus verbleef, werd ze getroffen door een volksmuzikante op haar viool. Tsoupaki: 'Dat was echt super. Heel virtuoos, maar níet à la Paganini. Ze speelde niet tégen het instrument, maar mét het instrument mee. Hoge noten en glissandi, tremoli, alles organisch voortvloeiend uit het karakter van de melodie. Vanuit een heel bekende melodie, vanuit de praktijk.'

'Sowieso neig ik in vioolmuziek meer naar de barokke Biber dan naar Paganini. Om uiterlijk vertoon is het mij niet te doen', concludeert Tsoupaki. Ze legt de relatie tussen haar liefde voor volksmuziek en haar affiniteit met oude muziek van Bach en Buxtehude. 'Er is ontspanning in die barokmuziek omdat ze musici de vrijheid geeft echt muziek te maken. Die barokfilosofie, de houding die barokcomponisten innamen ten opzichte van de instrumentalisten,

ik merk dat ik daar steeds meer naartoe trek.' Zal het eerder genoemde idee van de *cantus firmus* overeind blijven? Tsoupaki: 'Een idee kan onderweg altijd nog veranderen, maar het is helemaal niet zo slecht om nu een overkoepelende vorm te bedenken die mij vrijheid gaat geven, mij juist vooruit laat kijken, zodat ik die stukken vanuit een zekere rust kan ma-

Robert Zuidam © Károly Effenberger

ken, zonder stress. Maar misschien doe ik het ook wel anders! Misschien start ik telkens bij elk van de zeven stukken from scratch.'

Adem

Rob Zuidam luistert dolgraag naar strijkkwartetten. 'Ik vind het een heel leuk medium, heb er ook interessante ideeën voor en dat ik er een goed en onderhoudend stuk van ga maken staat buiten kijf. Dat is altijd de bedoeling.' Maart 2012 gingen zijn *Cançiones del Alma* in première bij Askol Schönberg met Tjeerd Oostendorp op tuba en de sopraan Katrien Baerts. Zuidams affiniteit met vocale muziek manifesteerde zich oppermachtig in opera's als *Freeze* (Holland Festival 1994), *Rage d'amours* (Boston, 2003) en *Suster Bertken* (ZaterdagMatinee 2010). Het geeft ook zijn strijkersklanken hun gloed. Zuidam: 'Bijvoorbeeld in hoe ik een melodie construeer, met het doel de muziek te laten zingen. Een nobel streven!', concludeert hij lachend. 'Ik constateer dat ik onbewust in een idee van adem ga denken, gewend als ik ben vanuit adembogen te denken. Terwijl het in een strijkkwartet niet zou hoeven! Terwijl je als strijker juist almaar door kan gaan en door kan gaan. Zonder te ademen, bedoel ik.'

Geboren als hij lijkt voor het grote canvas van muziektheater en orkest, kijkt Zuidam uit naar de concentratie van het strijkkwartet. 'Bij een orkest kun je bij kleine dingetjes nog denken: zo'n loopje op de celesta, hoor je dat nog überhaupt? Of gaat het reddeloos verloren in de klankopstapelingen? Een jaar terug componeerde ik al een blokfluitkwartet en dan blijkt: kamermuziek heeft directheid, een grotere theatraliteit. Je kunt beter op microniveau werken. Alles telt, alles is hoorbaar. Bij een strijkkwartet klinkt alles gedefinieerd, dat is heel aantrekkelijk.'

'Als het stuk in tekentafelstadium verkeert', voorspelt hij, 'ga ik wel alvast een paar pagina's aan het DoelenKwartet opsturen. Dan kunnen ze het al eens doorspelen en kunnen we de knelpunten bespreken. Ik ben altijd nieuwsgierig van mijn kant. Er blijft iets intuïtiefs zitten in het hele proces. Als ik het helemaal zeker zou weten, zou er geen fluit meer aan zijn. En ik ben iemand die heel veel inspiratie en plezier vindt in nieuwe dingen, daar heb ik me altijd voor open gesteld.'

Huib Ramaer

Biografieën

Ragazze Kwartet

Rosa Arnold · viool

Jeanita Vriens · viool

Annemijn Bergkotte · altviool

Geneviève Verhage · cello

Het Ragazze Kwartet is een jong, Nederlands strijkkwartet dat opvalt door haar muzikale

bevoegdheid, talent, veelzijdigheid en presentatie. Het Ragazze Kwartet schroomt niet om samenwerkingen aan te gaan met componisten, musici, makers en kunstenaars uit andere muziekstijlen en andere kunst disciplines. Hierbij werkt het kwartet altijd vanuit haar basis: de klassieke muziek, en probeert daarbij tot een cross-over te komen waarbij beide benaderingen of disciplines elkaar op gelijkwaardige wijze aanvullen en optillen.

Ragazze Kwartet © Marco Borggreve

Het Ragazze Kwartet volgde de tweejarige fulltime opleiding aan de Nederlandse Strijkkwartet Academie (NSKA) en sloot deze af in augustus 2011. Daarna werd het kwartet een jaar lang gecoached door Luc Marie Aguera van het Franse Quatuor Ysaye (mede mogelijk gemaakt door het Kersjes Fonds). Najaar 2007 maakte het Ragazze Kwartet een tournee naar Nepal, dankzij het Prinses Christina Concours. November 2007 werd het viertal geselecteerd voor Het Debuut, een concertserie in alle belangrijke kamermuziekzalen van Nederland. In maart 2010 nam het Ragazze Kwartet in Carnegie Hall, New York, deel aan de masterclass van het beroemde Kronos Quartet. Wereldwijd werden hiervoor slechts drie kwartetten geselecteerd. Het Ragazze Kwartet is prijswinnaar van verschillende internationale kamermuziekconcoursen. In 2012 tekenden het Ragazze Kwartet een contract bij het label Channel Classics voor drie cd's gedurende de komende drie jaar. De instrumenten van Geneviève Verhage en Jeanita Vriens zijn ter beschikking gesteld door het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds.

www.ragazzekwartet.nl

Lingling Yu · pipa

De virtuose pipaspelster Lingling Yu werd geboren in Hangzhou in het zuidoosten van China. In 1988 won ze de nationale prijs voor Chinese traditionele muziek en reisde ze door China om concerten en masterclasses te geven. Ze verrijkte haar spel met invloeden uit verschillende stijlen en ontwikkelde een persoonlijke spelstijl. Behalve door een hoogstaande techniek wordt haar spel gekenmerkt door een warme, heldere, creatieve benadering. Het is een ontmoeting van emotie en sereniteit, waarbij de twee principes van de Chinese filosofie samenkomen, Yin en Yang.

www.concertlingpipa.ch

Claron McFadden · sopraan

De sopraan Claron McFadden kreeg haar opleiding aan de Eastman School of Music in Rochester, New York. Ze voelt zich even goed thuis in het barokke en hedendaagse repertoire als in de jazzmuziek. Ze werkte met grote dirigenten als Kurt Masur, John Eliot Gardiner, Neeme Järvi en met orkesten als het London Philharmonic Orchestra, het

Claron McFadden © Claro Hoban

Nederlands Philharmonisch Orkest, Les Arts Florissants en het BBC Symphony Orchestra. Zij vertolkte rollen in opera's als *Lulu*, *Le nozze di Figaro*, *La bohème*, *Ariadne auf Naxos* en *Don Giovanni*. Claron McFadden trad op tijdens talrijke internationale festivals, waaronder het Holland Festival, de Bregenzer Festspiele, de Salzburger Festspiele en de festivals van Aix-en-Provence en Boedapest.

Gerard Bouwhuis · piano

De pianist Gerard Bouwhuis is gespecialiseerd in eigentijds repertoire. Hij geeft recitals en is een veelgevraagde gast bij gerenommeerde ensembles en orkesten in Nederland. Hij was als solist betrokken bij uitvoeringen met onder meer het Schönberg Ensemble, de Ebony Band, het Nederlands Blazers Ensemble en het Radio Kamerorkest met dirigenten als Reinbert de Leeuw, Oliver Knussen, Peter Eötvös en Emilio Pomarico.

In 1978 richtte hij met Cees van Zeeland het Pianoduo op waarmee hij verscheidene cd's opnam. Sinds 1989 maakt hij deel uit van de groep LOOS. In de loop van zijn carrière heeft Gerard Bouwhuis veel componisten geïnspireerd nieuw werk voor hem te schrijven, onder wie Louis Andriessen, Cornelis de Bondt, Paul Ter-

Gerard Bouwhuis © Chidi Onwuka

mos, Robert Zuidam en Guus Janssen. Met de violiste Heleen Hulst vormt hij sinds 1998 een duo en samen richtten zij in 2005 Nieuw Amsterdams Peil op, een ensemble gespecialiseerd in kamermuziek van de twintigste en eenentwintigste eeuw. Voor zijn inzet voor de hedendaagse Nederlandse muziek ontving hij in 2003 de Theo Bruinsprijs. Gerard Bouwhuis is docent hedendaagse muziek aan het Koninklijk Conservatorium.

Colofon

tekstbijdragen Michiel Cleij, Hella Melkert, Huib Ramaer en Roland Spekle

omslagfoto Louis Haagman **redactie en vormgeving** Philip Leussink

met dank aan Concert- en congresgebouw de Doelen, Goethe Institut Rotterdam, Dr. Anton Philipszaal en Atelier Günther Borst

De serie Het Nieuwe Strijkkwartet komt tot stand met steun van

M.A.O.C.
Gravin van Bylandt
Stichting

en de Van den Berch van Heemstede Stichting.

De **Stichting Het Nieuwe Strijkkwartet** is een Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Donaties aan de stichting zijn dan ook fiscaal aftrekbaar. Giften kunnen worden overgemaakt op rekeningnummer 19.84.35.657 (Triodos Bank) t.n.v. Stichting Het Nieuwe Strijkkwartet.

Kanaalweg 30, 2584 CK Den Haag

- hans@doelenkwartet.nl
- www.doelenkwartet.nl

CONCERTEN DOELENKWARTET · seizoen 2012-2013

- zo 19 augustus · 14.30u **Groningen** Noorderzon Festival · Steve Reich
- zo 2 september · 13.15u **Den Haag** Uifestival · Turnage
- za 15 september · 17.00u **Rotterdam** Goethe Instituut · Janáček, Adès
- za 6 oktober · 20.30u **Rotterdam** de Doelen · m.m.v. **Gerard Bouwhuis** piano
Padding, Adès, Turnage
- zo 7 oktober · 14.30u **Den Haag** Nieuwe Kerk · m.m.v. **Gerard Bouwhuis** piano
Padding, Adès, Turnage
- zo 11 november · 14.30u **Den Haag** Nieuwe Kerk · **Ragazze Kwartet**
Nas, Namavar, Horsthuis, Dun *Ghost Opera*
- za 22 december · 20.30u **Rotterdam** de Doelen · m.m.v. **Arnold Marinissen** slagwerk
o.a. Roi Nachshon, Ives, Cage
- zo 13 januari · 16.00u **Nijmegen** Galerie Marzee · Abrahamsen, Adès, Ives, Rihm
- wo 16 januari · 20.15u **Rotterdam** Goethe Instituut · Abrahamsen, Adès, Ives, Rihm
- do 17 januari · 20.30u **Eindhoven** Axes Jazz Power · Abrahamsen, Adès, Ives, Rihm
- vr 1 februari · 20.00u **Velp** Muziek in de Kamer (besloten)
- zo 10 februari · 14.00u **Leidschendam** Theater Camuz · Webern, Wolf, Mozart
- za 16 februari · 20.15u **Rotterdam** de Doelen · m.m.v. **Dietrich Henschel** bariton
Wolf, Mahler
- zo 17 februari · 14.30u **Dordrecht** serie bijzondere Dordtenaren · Bach, Adès, Mozart
- za 2 maart · 20.15u **Rotterdam** de Doelen · m.m.v. **Claron McFadden** sopraan
Webern, Rihm, Schönberg
- zo 3 maart · 14.30u **Den Haag** Nieuwe Kerk · m.m.v. **Claron McFadden** sopraan
Webern, Rihm, Schönberg
- wo 24 april · 20.15u **Amsterdam** Muziekgebouw · Tsoupaki, Zuidam, Adams
- zo 12 mei · 14.30u **Den Haag** Nieuwe Kerk · Tsoupaki, Mukarno, Zuidam
- za 25 mei · 20.30u **Rotterdam** de Doelen · Tsoupaki, Mukarno, Zuidam